

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง : กนิษฐา เข้มทิศ

ผู้ตรวจ : ทรงพรพรรณ วายโสกา
วชิพรรณ บัณฑิต
เอกนรินทร์ วีระวงศ์

บรรณาธิการ : วราภรณ์ สายใจ

ผลิตโดย :

บริษัท ศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด

นางสาวปัญญณี วิทย์สัมพันธ์

๑๐๑/๑๔ หมู่บ้านมณียา ๓ ซอย ๑๐

ถนนรัตนนิมิตร์ ตำบลไทรมา อำเภอมือง

จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทร. ๐-๒๙๒๔-๖๓๑๖, ๐๘-๑๔๔๕-๙๙๖๘,

๐๘-๖๓๐๐-๔๑๑๓

โทรสาร ๐-๒๙๔๔-๓๙๒๓

E-mail : editor@muangthaibook.com

Website : www.muangthaibook.com

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

หน้าที่พลเมือง

วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง : กนิษฐา เข้มทิศ

ผู้ตรวจ : ทรงพรพรรณ วายโสกา

วชิพรรณ บัณฑิต

เอกนรินทร์ วีระวงศ์

บรรณาธิการ : วราภรณ์ สายใจ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

จำนวน : ๓,๐๐๐ เล่ม

ผลิตโดย : บริษัท ศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด

นางสาวปัญญณี วิทย์สัมพันธ์

๑๐๑/๑๔ หมู่บ้านมณียา ๓ ซอย ๑๐ ถนนรัตนนิมิตร์

ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทร. ๐-๒๙๒๔-๖๓๑๖, ๐๘-๑๔๔๕-๙๙๖๘, ๐๘-๖๓๐๐-๔๑๑๓

โทรสาร ๐-๒๙๔๔-๓๙๒๓

E-mail : editor@muangthaibook.com

Website : www.muangthaibook.com

ISBN : ๙๗๘-๙๗๔๓-๗๗๐-๐๒๓-๒๓

ราคา : ๖๕ บาท

“หนังสือเล่มนี้เป็นลิขสิทธิ์ของ บริษัท ศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด ห้ามทำซ้ำ คัดลอก เลียนแบบ
ทำสำเนาตัดแปลง หรือวิธีการอื่นใดไปเผยแพร่ ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้
นอกจากจะได้รับการยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก บริษัท ศูนย์หนังสือ เมืองไทย จำกัด”

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๒ เล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เพื่อให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนได้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด รวมทั้งสามารถนำพานักเรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๒ เล่มนี้ เรียบเรียงขึ้นโดยคำนึงถึงหลักการ แนวคิด และจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทั้งในเรื่องของจุดหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ใช้มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางเป็นเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ โดยเนื้อหาสาระในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตรงตามสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่แบ่งเป็นตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง มีกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และกระบวนการจัดการของผู้เรียน ทำหน่วยการเรียนรู้มีกิจกรรมต่าง ๆ และคำถามประจำหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และช่วยทบทวนเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

องค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำเสนอในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๒ เล่มนี้ มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื้อหาและกิจกรรมที่นำเสนอมีความหลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๒ เล่มนี้ จะสามารถให้ความรู้และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ผู้สอน ตลอดจนผู้สนใจศึกษาทั่วไปเป็นอย่างดี สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ เกิดสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

กนิษฐา เชื้อทิศ

และ

ฝ่ายวิชาการ ศูนย์หนังสือ เมืองไทย

หน้า

๑. สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย.....๒	
๒. แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย.....๑๑	
สรุป.....๑๔	
กิจกรรมประจำหน่วยการเรียนรู้.....๑๕	
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....๑๕	
คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้.....๑๕	
เรียนรู้้อย่างพอเพียง.....๑๕	

๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม.....๑๗	
๒. สถาบันทางสังคม.....๑๘	
๓. ความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม๒๙	
สรุป.....๓๐	
กิจกรรมประจำหน่วยการเรียนรู้.....๓๐	
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....๓๑	
คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้.....๓๑	
เรียนรู้้อย่างพอเพียง.....๓๑	

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ การเมืองการปกครองของไทย ๓๒

๑. เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของไทย	๓๓
๒. หลักการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร	๕๐
สรุป.....	๕๑
กิจกรรมประจำหน่วยการเรียนรู้.....	๕๒
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	๕๒
คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้.....	๕๒
เรียนรู้้อย่างพอเพียง	๕๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ กฎหมาย ๕๓

๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย.....	๕๔
๒. กระบวนการในการตรากฎหมาย.....	๕๗
๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัว	๖๖
๔. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประเทศ.....	๗๔
สรุป.....	๙๑
กิจกรรมประจำหน่วยการเรียนรู้.....	๙๑
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	๙๒
คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้.....	๙๒
เรียนรู้้อย่างพอเพียง	๙๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วัฒนธรรมนำสู่ความเข้าใจ ๙๓

๑. วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย	๙๔
๒. ความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย	๑๐๓
๓. วัฒนธรรมที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน.....	๑๐๕
สรุป.....	๑๐๘
กิจกรรมประจำหน่วยการเรียนรู้.....	๑๐๘
การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	๑๐๘
คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้.....	๑๐๙
เรียนรู้้อย่างพอเพียง.....	๑๐๙

บรรณานุกรม ๑๑๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ตัวชี้วัด

ส ๒.๑ ม. ๒/๒ เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (ตัวชี้วัดระหว่างทาง)

สาระการเรียนรู้

๑. สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
๒. แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตามเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

แนวคิดสำคัญ

คนในสังคมประชาธิปไตยต้องเห็นคุณค่าและปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย นอกจากนี้ต้องช่วยกันส่งเสริมให้คนอื่น ๆ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งจะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๒

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

ในอดีตสังคมไทยมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รักความสงบ อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดำเนินชีวิตตามหลักของศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงาม แต่ในปัจจุบัน คนไทยให้ความสำคัญกับวัตถุและความทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ศีลธรรมเสื่อมลง ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาหลายประการ และนับวันยังมีความรุนแรงมากขึ้น คนไทยทุกคนต้องช่วยกันสร้างสรรค์สังคมไทยให้กลับมาอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติสุขด้วยการปฏิบัติตามเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติพัฒนาก้าวหน้าและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน

๑. สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

พลเมืองดี หมายถึง พลเมืองที่ปฏิบัติตนโดยยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ปฏิบัติในสิ่งที่ก่อประโยชน์ต่อสังคม ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลอื่น ซึ่งจะช่วยให้สังคมพัฒนาและเจริญก้าวหน้า

พลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึง พลเมืองที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรม ดำรงชีวิตโดยยึดถือหลักการประชาธิปไตย ปฏิบัติตนตามกฎหมาย สร้างประโยชน์ต่อสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เป็นสังคมและเป็นประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑. **รับผิดชอบตนเอง ผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ** โดยตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองทั้งในด้านการเรียนหรือด้านการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการไม่ก่อปัญหาต่าง ๆ ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุและผล

๒. **เคารพหลักความเสมอภาค** ในสังคมประชาธิปไตย ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่อย่างเสมอภาคกัน ไม่มีการแบ่งชนชั้น พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจึงต้องเคารพและปฏิบัติต่อบุคคลอื่นอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ และดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสันติ ไม่ขัดแย้งรังแกคนอื่น

๓. เคารพความแตกต่าง ทุกคนล้วนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านบุคลิกภาพ วิธีชีวิต ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา หรือการประกอบอาชีพ ซึ่งในสังคมประชาธิปไตย ถือเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนจะมีความแตกต่างกันได้ และต้องให้ความเคารพในความแตกต่างของบุคคล พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจึงต้องยอมรับและเคารพในความแตกต่างของบุคคล ไม่ให้ความแตกต่างดังกล่าวนี้นำมาซึ่งความแตกแยกในสังคม ซึ่งจะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๔. เคารพสิทธิผู้อื่น แม้พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน แต่หากทุกคนใช้สิทธิที่ตนเองมีโดยคำนึงถึงแต่ตนเอง หรือเอาแต่ความคิดของตนเองเป็นที่ตั้ง ไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น หรือไม่สนใจว่าจะเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกันได้ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจึงต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยใช้สิทธิและเสรีภาพของตนอย่างมีขอบเขต ไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นหรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้ใด

๕. เคารพกฎหมาย กฎหมายเป็นรากฐานที่ช่วยให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยและสร้างความยุติธรรมให้ทุกคน นอกจากนี้ในระบอบประชาธิปไตยยังใช้กฎหมายเป็นหลักในการปกครอง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจึงต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

๖. รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้องใช้สิทธิและเสรีภาพของตนด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องตระหนักว่าการกระทำของตนเองมีผลต่อสังคมและส่วนรวม ต้องมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งและเชื่อมโยงกับสังคม ดังนั้นเมื่อสังคมเกิดปัญหาขึ้นจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และที่สำคัญต้องไม่เป็นคนที่ก่อปัญหาให้กับสังคม

๑.๑ สถานภาพ

สถานภาพ หมายถึง ฐานะ ตำแหน่ง หรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคม เช่น พี่จะมีสถานภาพเป็นนักเรียน วิทยุจะมีสถานภาพเป็นครู เนตรนภามีสถานภาพเป็นผู้ใหญ่บ้าน

สถานภาพของบุคคลแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. สถานภาพโดยกำเนิด

เป็นสถานภาพที่บุคคลได้รับมาตั้งแต่เกิด เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ หรือเป็นสถานภาพที่เกิดจากการที่เป็นสมาชิกของครอบครัว เช่น ลูก หลาน พี่ น้อง

๒. สถานภาพที่ได้มาจากภายหลัง

เป็นสถานภาพที่ได้มาจากความสามารถของบุคคล ได้แก่ สถานภาพทางการศึกษา เช่น นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ สถานภาพทางอาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร พนักงาน ผู้จัดการ เกษตรกร สถานภาพทางสมรส เช่น โสด สมรส หย่าร้าง ม่าย

พี่ น้อง เป็นสถานภาพโดยกำเนิด

นักศึกษา อาจารย์ เป็นสถานภาพที่ได้มาจากภายหลัง

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยต้องปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ เช่น ปัจจุบันเรามีสถานภาพเป็นนักเรียน เรามีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในฐานะนักเรียน เช่น มีสิทธิเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียน มีหน้าที่ตั้งใจเรียนหนังสือ เชื่อฟังครู เมื่อมีสถานภาพเป็นพลเมืองไทย เราจะมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทย เช่น มีสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ปฏิบัติตามหน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และจะต้องรับผิดชอบต่อตนเองด้วยการปฏิบัติตนเป็นคนดี มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม และเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม

๑.๒ บทบาทของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคลตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ บทบาทของบุคคลขึ้นอยู่กับสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ โดยสถานภาพเป็นตำแหน่งที่แสดงว่าบุคคลนั้นเป็นใคร มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างไร ส่วนบทบาทเป็นการปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตำแหน่งนั้น สถานภาพและบทบาทจึงมักอยู่คู่กัน เมื่อมีสถานภาพก็ต้องมีบทบาทด้วย

เมื่ออยู่ในสังคมบุคคลจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ความสัมพันธ์นี้เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกันระหว่างบทบาทของแต่ละฝ่าย เช่น ระหว่างครูกับนักเรียน พ่อแม่กับลูก บุคคลที่มีความสัมพันธ์กันจะต้องรู้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งมีบทบาทอะไรบ้าง เพราะจะทำให้แต่ละฝ่ายสามารถวางตัวได้ถูกต้องตามที่สังคมกำหนด

เมื่ออยู่ในสังคมเราจึงต้องปฏิบัติตามบทบาทของสถานภาพที่เราดำรงอยู่ เช่น เมื่อมีสถานภาพเป็นลูกเราต้องปฏิบัติตามบทบาทของลูก เช่น เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลือการงานของพ่อแม่ ตั้งใจเรียน ปฏิบัติตนเป็นคนดี มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ เมื่อมีสถานภาพเป็นนักเรียนเราต้องปฏิบัติตามบทบาทของนักเรียน เช่น ตั้งใจเรียน ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เคารพเชื่อฟังครู หรือเมื่อมีสถานภาพเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยเราต้องปฏิบัติตามบทบาทของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เช่น ปฏิบัติตามกฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน สนใจติดตามข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

หากคนในสังคมปฏิบัติตามบทบาทตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่แล้ว จะทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย เพราะสมาชิกของสังคมต่างปฏิบัติในสิ่งที่แต่ละคนควรปฏิบัติ

๑.๓ สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

สิทธิ หมายถึง ประโยชน์หรืออำนาจที่บุคคลมีตามที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้ เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่การเดินทาง สิทธิในทรัพย์สิน

เสรีภาพ หมายถึง อำนาจตัดสินใจด้วยตนเองของมนุษย์ ที่จะเลือกดำเนินพฤติกรรมของตนเอง โดยไม่มีบุคคลอื่นใดอ้างหรือใช้อำนาจแทรกแซงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น และเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยต้องรู้และเข้าใจถึงสิทธิและเสรีภาพที่ตนเองมี ต้องเคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น รวมทั้งไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองไทยที่สำคัญตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดไว้ มีดังนี้

๑. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ห้ามมิให้มีการทรมาน ทารณกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม การจับกุมคุมขังจะต้องมีคำสั่งหรือหมายศาล หรือมีเหตุอันตามที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีความพยายามกระทำความผิด มีอาวุธที่อาจใช้กระทำความผิดหรือทำผิดแล้วกำลังจะหลบหนี

๒. สิทธิในการได้รับบริการทางสาธารณสุข บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ และยังสามารถกำหนดให้บุคคลผู้ยากไร้มีสิทธิรับบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขจากรัฐ

๓. สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร บุคคลและชุมชนมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ

๔. สิทธิในการร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐ บุคคลและชุมชนมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งยังให้สิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐอีกด้วย

๕. เสรีภาพในการชุมนุม บุคคลได้รับการรับรองเสรีภาพในการชุมนุม แต่การชุมนุมต้องเป็นไปด้วยความสงบและปราศจากอาวุธ ไม่ฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี และไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของคนอื่น

บุคคลมีเสรีภาพในการชุมนุม แต่ก็ต้องทำด้วยความสงบและปราศจากอาวุธ
หมายเหตุ. From Thai capital hit by biggest protests since deadly 2010 unrest, by CNBC, 2013, (<https://www.cnbc.com/2013/11/24/thai-capital-hit-by-biggest-protests-since-deadly-2010-unrest.html>).

๖. เสรีภาพในการถือศาสนา บุคคลได้รับการรับรองให้มีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของแต่ละคน

๗. สิทธิของผู้บริโภค รัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความคุ้มครองมิให้ต้องถูกละเมิด และยังให้ประชาชนมีสิทธิรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรผู้บริโภคขึ้นเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของตนเอง

๘. สิทธิของผู้สูงอายุ รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปีและไม่มียาได้เพียงพอแก่การยังชีพ รวมทั้งผู้ที่ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๙. สิทธิในความเสมอภาค รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเคารพในสิทธิและเสรีภาพซึ่งกันและกัน ไม่กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น จะทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสมัคสมานสามัคคี เกิดสังคมช่วยเหลือเกื้อกูล ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุและผล อันจะทำให้สังคมไทยได้รับการพัฒนาไปสู่สังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

๑.๔ หน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

หน้าที่ หมายถึง ภาระหรือกิจที่ต้องทำด้วยความรับผิดชอบ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ดังนี้

๑. การพิทักษ์รักษาสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ชาติทำให้เรามีที่อาศัย มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของเรา ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและช่วยกลมเกลียวจิตใจ และสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้คนในชาติมีความสามัคคี และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน คนไทยจึงมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตลอดจนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการรักษาชาติให้มีเสถียรภาพ มีเอกภาพ รักษาศาสนาด้วยการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการเทิดทูนสถาบันและองค์พระมหากษัตริย์ไว้ด้วยชีวิต ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริต เลือกคนดีมาเป็นผู้บริหารและปกครองบ้านเมือง ซึ่งจะทำให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย ประเทศชาติมีความมั่นคง

๒. การป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คนไทยต้องป้องกันไม่ให้ผู้ใดมาทำร้ายหรือทำลายประเทศ ต้องร่วมกันเสียสละทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ร่วมแก้ไขปัญหาของสังคม ร่วมแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชน หากในสังคมเกิดความไม่ถูกต้องขึ้นก็ร่วมกันตรวจสอบ ร่วมส่งเสริม สนับสนุนแนวทางดำเนินงานของรัฐที่มีประโยชน์ต่อสังคม ร่วมเสนอแนะและร่วมดำเนินการเพื่อให้ปัญหาของสังคมได้รับการแก้ไข และเมื่อบ้านเมืองต้องประสบสาธารณภัยก็พร้อมใจกันช่วยเหลือทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น การปฏิบัติตามดังกล่าวนี้จะทำให้ชาติไทยสามารถพัฒนาก้าวหน้าและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง

๓. การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด พลเมืองดีจะต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เช่น การปฏิบัติตามกฎหมายจราจร โดยทุกคนต้องเคารพสัญญาณไฟจราจร สวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ ไม่ขับรถนำหวาดเสียวหรือกีดขวางการจราจร เพื่อป้องกันและลดอันตรายจากอุบัติเหตุบนท้องถนน หรือการปฏิบัติตามกฎหมายรักษาความสะอาด โดยไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะ เพื่อให้บ้านเมืองสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้พลเมืองดีต้องศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมาย เพื่อจะได้รู้และไม่กระทำการละเมิดหรือกระทำความผิดกฎหมาย และไม่ต้องถูกลงโทษ

๔. การเข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ คนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาคน หากคนมีความรู้ มีการศึกษา ย่อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น ทุกคนที่มีบุตรหลานวัยเยาว์ มีหน้าที่นำบุตรหลานเข้ารับการศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓) เป็นอย่างน้อย

บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

๕. การรับราชการทหารตามกฎหมายบัญญัติ ชายไทยมีหน้าที่รับราชการทหาร โดยจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกหรือที่เรียกว่า “**การเกณฑ์ทหาร**” เมื่อมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ การรับราชการทหารถือเป็นหน้าที่สำคัญและมีเกียรติ เพราะเป็นการทำหน้าที่พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงของประเทศ และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชาติ เพื่อให้ประชาชนได้อยู่อย่างมีความสุข ไม่ต้องหวั่นเกรงอันตรายใด ๆ นอกจากนี้ชายไทยที่รับราชการทหารยังได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนมีระเบียบวินัย มีความเสียสละ มีน้ำใจ นักกีฬา และมีความสามัคคีในทุกคณะ ซึ่งจะทำให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข

ชายไทยเมื่ออายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ต้องเข้ารับการตรวจเลือกรับราชการทหาร

หมายเหตุ. From Thailand's military conscription marches on for now, by Chambers, P., 2024, East Asia Forum (<https://eastasiaforum.org/2024/07/16/thailands-military-conscription-marches-on-for-now/>).

๖. เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยต้องรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองด้วยการเคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม เนื่องจากการตระหนักในสิทธิซึ่งกันและกัน และการไม่กระทำการใดที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นจะทำให้คนในสังคมเกิดความสามัคคีและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใช้สติปัญญาและเหตุผลในการแก้ไขปัญหา และไม่เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังกัน อันจะทำให้สังคมไทยได้รับการพัฒนาไปสู่ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

๗. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นอย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงเจตนารมณ์ของตน และยังเป็นโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง พลเมืองที่มีสิทธิเลือกตั้งจึงต้องทำหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยการเลือกคนดี มีความรู้ความสามารถ เพื่อให้ได้ผู้แทนที่ดีเข้าไปบริหารและพัฒนาประเทศ หรือเมื่อรัฐต้องการให้ประชาชนร่วมกันตัดสินใจเรื่องสำคัญของประเทศ ประชาชนต้องร่วมตัดสินใจกับรัฐด้วยการลงประชามติ ทั้งนี้การใช้สิทธิเลือกตั้งที่กล่าวมานี้จะต้องทำอย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ใด และต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

คนไทยมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

๘. ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้มนุษย์ได้รับปัจจัยสี่ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ปัจจุบันประเทศไทยต้องประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลมาจากการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งพัฒนาโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น พื้นที่ป่าไม้ลดลง ความเสื่อมโทรมของดิน ตลอดจนความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหามลพิษของอากาศ นอกจากนี้มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ภูมิปัญญาความรู้ต่าง ๆ ก็ไม่ได้รับการใส่ใจดูแลเท่าที่ควร พลเมืองทุกคนจึงต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้สิ่งที่มีคุณค่าเหล่านี้ยังคงอยู่และสร้างประโยชน์ให้แก่คนในชาติต่อไป

๙. เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ ภาครัฐจำเป็นต้องจัดเก็บภาษีเพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศ เช่น จัดสร้างและพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ส่งเสริมอาชีพ รายได้ ดูแลสุขภาพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน คนไทยทุกคนจึงต้องเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติด้วยความภาคภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือรัฐ ไม่หลบเลี่ยงภาษี เพราะรัฐจะได้นำเงินภาษีนี้ไปพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดประโยชน์ย้อนกลับสู่ประชาชนชาวไทยทุกคน

คนไทยมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมายเหตุ. จาก ทด.บ้านกลาง เชิญชวนประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี ชำระภาษีประจำปี ๒๕๖๒, โดย งานประชาสัมพันธ์ กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลตำบลบ้านกลาง, ๒๕๖๒, เทศบาลตำบลบ้านกลาง (<http://www.banklanglp.go.th/main/index.php?modules=news&op=detail&id=167>).

๑๐. ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ การทุจริตหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นการประพฤติมิชอบที่แสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ทำให้สังคมและประเทศชาติได้รับความเสียหาย พลเมืองไทยจึงต้องคัดค้าน ต่อต้าน ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและการประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ เช่น ติดตามการบริหารงานของนักการเมือง ตรวจสอบการทำงานที่ของนักการเมือง เมื่อพบเห็นการกระทำที่มิชอบก็จะต้องเสนอเรื่องให้องค์กรที่รับผิดชอบตรวจสอบ ไม่เข้าไปร่วมมือหรือยุ่งเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ เพื่อไม่ให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลที่มีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองได้ใช้อำนาจตามอำเภอใจ

เพิ่มเติมเสริมความรู้

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International-TI) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” (Corruption) ไว้ว่า คอร์รัปชัน หมายถึง การใช้อำนาจที่ได้มาโดยหน้าที่ในการหาประโยชน์ส่วนตัว หรือการทุจริตโดยใช้หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ อำนาจ และอิทธิพลที่ตนมีอยู่ เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและหรือผู้อื่น

การคอร์รัปชัน มีอยู่ ๓ ประเภท ได้แก่

๑. การคอร์รัปชันขนาดเล็กน้อย (petty corruption) คือ การรับเงินที่ไม่ชอบธรรมหรือไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นจำนวนเงินที่ไม่มากนัก เพื่อดำเนินการบางอย่างให้กับผู้ที่ให้เงิน
๒. การคอร์รัปชันขนาดใหญ่ (big corruption) ซึ่งมักเป็นการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ระดับสูง ที่รับเงินในรูปแบบของสินบนเป็นเงินจำนวนสูง และโครงการใหญ่ ๆ เช่น บริษัทต่าง ๆ
๓. การให้ของขวัญ (gift) คือ การให้ตอบแทนในรูปแบบสิ่งของหรือในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเชิญไปรับประทานอาหาร ซึ่งเป็นการพยายามสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิด

การปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยเป็นภารกิจที่ทุกคนต้องกระทำเพื่อใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของสังคม เมื่อทุกคนปฏิบัติได้เช่นนี้แล้วสังคมไทยก็จะมีความเข้มแข็ง

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

นักเรียนเขียนเรียงความเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๓-๕ คน แต่ละกลุ่มสำรวจข้อมูลบุคคลในท้องถิ่นที่ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี แล้วช่วยกันวิเคราะห์ว่าบุคคลดังกล่าวปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอย่างไรบ้าง สรุปเป็นสื่อนำเสนอ แล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน หลังจากให้นำเสนอครบทุกกลุ่มแล้ว นักเรียนในชั้นเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และช่วยกันสรุปความรู้

๒. แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

สังคมไทยจะเป็นสังคมที่สงบสุขได้นั้น คนไทยต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยทุกภาคส่วนในสังคมทั้งครอบครัว โรงเรียน และชุมชนต้องช่วยกันปลูกฝังวิถีประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่พลเมืองทุกคน โดยมีแนวทางดังนี้

๑. ครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมักประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูก การปลูกฝังให้สมาชิกของครอบครัวปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยทำได้ดังนี้

๑) **ปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว** สมาชิกในครอบครัวต้องปฏิบัติตามกฎ กติกา หรือระเบียบในครอบครัว เช่น ตื่นนอนเป็นเวลา เก็บของใช้ส่วนตัวให้เรียบร้อย ทำงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมาย ใช้เครื่องมือสื่อสารให้เป็นเวลา

๒) **ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีต่อกัน** พ่อแม่ต้องอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างถูกต้องตามหลักศีลธรรม สอนให้เป็นคนดี ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา ไม่ละทิ้งลูกโดยใช้ความรุนแรง ลูกต้องกตัญญูทดแทนต่อพ่อแม่ ปฏิบัติตนเป็นคนดี ไม่สร้างเรื่องเสื่อมเสียหรือทำให้พ่อแม่หนักใจ

๓) **เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน** ทุกคนในครอบครัวต้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ เช่น พ่อแม่เปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็น ได้ร่วมตัดสินใจเรื่องในครอบครัว

๔) **ยึดหลักเหตุผล** การตัดสินใจหรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว จะต้องยึดหลักเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์ตัดสินใจ หรือยึดความคิดเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น พ่อแม่ตัดสินใจตามลูกเพราะเหตุผลของลูกดีกว่าของตน

๕) **ร่วมกิจกรรมในครอบครัว** สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว เช่น ร่วมกันทำงานบ้าน ไปเที่ยวพักผ่อนด้วยกัน

การช่วยกันทำงานบ้าน
เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว

หมายเหตุ. จาก บิดาเฒ่าอยู่บ้าน ชวนลูกมาทำความสะอาดบ้าน ป้องกันโรคระบบทางเดินหายใจ, โดย Lalimay, ๒๕๖๓, Parents One (<https://www.parentsonone.com/do-housework-is-good/>).

๒. โรงเรียน เป็นสถานที่ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดี สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข เมื่ออยู่ในโรงเรียนสมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติตนที่ช่วยส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เช่น

๑) **ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน** เช่น มาโรงเรียนให้ทันเวลา แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ไม่หนีเรียนหรือออกนอกโรงเรียนก่อนเวลาเลิกเรียน

๒) **เคารพครู อาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ ในโรงเรียน** เช่น ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำแนะนำสั่งสอนของครู อาจารย์ ปฏิบัติตนต่อครู อาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ ด้วยความอ่อนน้อม

๓) **เคารพความคิดเห็นของบุคคลอื่น** เช่น รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ๆ

๔) **ร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์** เช่น แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมนักเรียน หรือแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ครูอาจารย์

การไหว้ทักทายครูเป็นสิ่งที่นักเรียนพึงปฏิบัติ

๕) **ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน** เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกของโรงเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมนั้น เช่น การเลือกตั้งหัวหน้าชั้น การเลือกตั้งประธานนักเรียน การประชุมโรงเรียน กิจกรรมกีฬา กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้ สมาชิกยังสามารถเริ่มจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนได้ด้วย เช่น กิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมรักษาความสะอาด

๖) **ติดตามข่าวสารของโรงเรียน** การติดตามข่าวสารจะทำให้สมาชิกรู้ว่าเมื่อไรเกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจของตนเอง

๗) **มีความรับผิดชอบ** ทั้งความรับผิดชอบต่อส่วนตัวและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เช่น ทำการบ้าน ให้เสร็จตามกำหนดเวลา ทำงานกลุ่มที่ตนรับผิดชอบให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๘) **ยึดหลักเหตุผล** เมื่อเกิดปัญหาหรือต้องตัดสินใจใด ๆ สมาชิกของโรงเรียนต้องใช้เหตุผลพิจารณา ไม่ใช้อารมณ์มาตัดสินใจแก้ไข้ปัญหา

๓. ชุมชน แนวทางการปฏิบัติตนของสมาชิกในชุมชนที่ช่วยส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีดังนี้

๑) **การปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมาย** เมื่ออยู่ในชุมชนสมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายของชุมชน ปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น ปฏิบัติตามกฎหมายรักษาความสะอาด ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร

การสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่รถจักรยานยนต์เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายจราจร

๒) **ร่วมกิจกรรมของสังคม** ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม สมาชิกทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม เช่น กิจกรรมรักษาความสะอาดของชุมชน ร่วมเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน

๓) **มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง** เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร่วมลงประชามติ ร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมชุมชน ติดตามและตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง

๔) **เคารพในสิทธิและเสรีภาพ** เมื่ออยู่ในสังคมทุกคนต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เช่น เคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนหรือความรำคาญแก่ผู้อื่น ขณะเดียวกันก็ต้องไม่ให้ผู้อื่นมาละเมิดสิทธิเหล่านี้ของตนเช่นกัน

๕) **ติดตามข่าวสารของชุมชน** การติดตามข่าวสารของชุมชนทำให้ทราบสถานการณ์ในชุมชน ทำให้เกิดความรอบรู้และมีข้อมูลมาพิจารณาการตัดสินใจ สมาชิกของชุมชนจึงควรติดตามข่าวสารของชุมชนผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ ประกาศของชุมชน หรือหอกระจายข่าวสารของชุมชน

หากพลเมืองปฏิบัติตนตามแนวทางดังที่กล่าวมานี้ จะช่วยส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข เป็นระเบียบเรียบร้อย บ้านเมืองเกิดความสงบ และเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนที่ละคน แล้วบอกว่าในครอบครัวของตนเองมีการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอย่างไรบ้าง

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๓-๕ คน แต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สรุปเป็นสื่อนำเสนอ แล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน หลังจากที่น่าเสนอครบทุกกลุ่มแล้ว นักเรียนในชั้นเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของการส่งเสริมให้คนในสังคมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แล้วช่วยกันสรุปความรู้

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยเป็นพลเมืองที่ดีที่ดำรงชีวิตโดยยึดหลักการประชาธิปไตย และปฏิบัติตามตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง

แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยทำได้ในหลายระดับ ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นระหว่างกัน การเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น การยึดหลักเหตุผล การร่วมกิจกรรมของส่วนรวม

หากสมาชิกของสังคมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจะทำให้สังคมนั้นเป็นระเบียบเรียบร้อย คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

กิจกรรมประจำหน่วยการเรียนรู้

- นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๖ คน แต่ละกลุ่มร่วมกันสนทนาและวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย จากนั้นช่วยกันสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) สถานภาพและบทบาทของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พร้อมทั้งตกแต่งให้สวยงาม แล้วส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ให้นักเรียนเขียนเรียงความในหัวข้อ สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย แล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- ให้นักเรียนบันทึกแนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของครอบครัวนักเรียน พร้อมทั้งผลที่ได้รับจากการปฏิบัติ เป็นเวลา ๑ สัปดาห์ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

นักเรียนจะส่งเสริมให้คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และคนในชุมชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยอย่างไร

คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้

- ปัจจุบันนักเรียนมีสถานภาพและบทบาทอะไรบ้าง
- สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีอะไรบ้าง
- หากต้องการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย นักเรียนต้องปฏิบัติหน้าที่อะไรบ้าง
- แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในระดับครอบครัวมีอะไรบ้าง
- โรงเรียนสามารถส่งเสริมให้สมาชิกปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างไร

เรียนรู้อย่างพอเพียง

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจะต้องเป็นคนที่ยึดหลักเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์หรือความรู้สึกมาตัดสินใจ เน้นการตัดสินใจและการปฏิบัติบนพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์ ทั้งนี้เมื่อเราเป็นคนที่มีเหตุผลจะทำให้การตัดสินใจต่าง ๆ มีความรอบคอบและเกิดข้อผิดพลาดน้อยลง